

Verslag symposium 'Westergozone: Energie(k) aan de slag'

18 september 2009

Op vrijdag 18 september organiseerde projectbureau Westergozone het symposium: 'Energie(k) aan de slag' tijdens de Agrarische Dagen Franeker. De avond werd geopend door Marian Haveman, Burgemeester gemeente Franekeradeel en Rik Siebers, projectmanager Westergozone.

Vier sprekers; Gatze Lettinga, Johan Sanders, Cees Buisman en Gelein Biewenga gingen in op het onderwerp: hoe kun je op een slimme manier energie halen uit natuurlijke (natte en droge) bronnen, welke slimme manieren zijn er al en welke kansen liggen er voor bedrijven in de Westergozone. Ruim 100 deelnemers waren aanwezig en formuleerden vervolgcities in twee werksessies met als onderwerp:

- 1. Groene energie uit natte bronnen**
- 2. Groene energie uit droge bronnen**

In de workshops kwamen drie vragen aan de orde:

- Is een dergelijk project ook mogelijk voor mijn bedrijf?
- Wat heb ik daarvoor nodig om dit te realiseren?
- Wie kunnen daarbij ondersteunen en op welke manier?

Aan bod kwamen meerdere manieren om energie te halen uit natuurlijke bronnen: het gebruik van vacuüm toiletten, met als voordeel een besparing van 50% drinkwater en het concentreren van afval, anaërobe (zuurstofloze) zuivering, het scheiden van afvalwaterstromen, energie uit water, uit de lucht en energie uit planten, maar ook energie uit mest en groenafval. Een duidelijk signaal werd afgegeven: **gebruik bestaande methoden, ze zijn er!**

In de workshops werd het belang van deze methodes onderkend. Er wordt nog te weinig gebruik gemaakt terwijl de te behalen besparingen groot zijn. De toepassingen lenen zich ook goed voor campings, agrarische bedrijven, ziekenhuizen en in (met name nieuwe) woonwijken. Geconcludeerd werd dat er nog onvoldoende inzicht is in de terugverdientijd en er bestuurlijke moed en veel communicatie nodig is. Bestuurders en wetenschap zouden elkaar meer moeten vinden in een gezamenlijke visie. **Gatze Lettinga opende met de woorden: 'Afval bestaat niet'. Een mooie uitdaging voor de Westergozone.**

Resultaten

Workshop 1: 'Groene energie uit natte bronnen'

'Vacuüm toiletten'

In deze workshop werd vooral ingegaan op het toepassen en gebruik van vacuüm toiletten. De vraag kwam naar voren: 'waarom verplicht de politiek gemeenten niet vacuüm toiletten toe te passen in alle nieuwbouw, aangezien de besparingen zo groot zijn?'

Drempels die hierbij naar voren kwamen;

- er is bestuurlijke moed voor nodig dit te realiseren,
- er moet beter inzicht komen in de terugverdientijd,
- gemeenten werken graag met bewezen technieken,
- blokkerende regelgeving,
- te weinig bekendheid met het systeem (communicatie).

Vacuüm toiletten zijn niet alleen geschikt voor huishoudens, maar ook in scholen, recreatiebedrijven, campings en kantoren.

Daarnaast werd de vraag gesteld: 'hoe weet je als ondernemer waar je moet zijn als je gebruik wilt maken van deze technieken, zoals de vacuüm toiletten?'

Een belangrijke partij is Landustrie in Sneek. Daarnaast zullen er door marktwerking bedrijven ontstaan als er vraag komt naar energie uit duurzame producten.

Ook werd gesproken over de waterhuishouding in de kassen. Wetsus is geïnteresseerd in deze stromen en het (her)gebruik (recyclen) hiervan. Toepassing van "grijs" water behoort wellicht tot de mogelijkheden. Afgesproken is dat Wetsus en de tuinders om tafel gaan.

Tot slot werd gezegd dat de Westergozone uitstekend zou kunnen dienen als proeftuin om technieken toe te passen. De Westergozone is een overzienbaar gebied waarin onderzochte en bewezen technieken in pilotprojecten toegepast kunnen worden. We hebben hier het grootste kennisinstituut van Nederland op het gebied van water en er is een grote interesse in de combinatie water en energie. Mensen zien steeds meer dat het Noorden op het gebied van duurzame energie uit natte bronnen kansen biedt.

Resultaten

Workshop 2: 'Groene energie uit droge bronnen'

Algemeen

De agrarische sector heeft potentie om te groeien als energieleverancier. Zaak is dat hierbij de biomassa slim wordt benut. Via technieken als bioraffinage kan biomassa 'uit elkaar gehaald worden'. Op deze wijze kunnen hoogwaardige producten gemaakt worden uit biomassa, De overblijvende stromen kunnen laagwaardiger worden ingezet, bijvoorbeeld voor energieproductie. Bij voedselgewassen is het zaak het niet-voedsel deel te benutten voor energieproductie (food en fuel). Als het om mestvergisting gaat is het van belang biogas om te zetten in warmte en stroom op locaties waar beide stromen volledig benut kunnen worden. Het meest praktisch is het biogas inbrengen op de bestaande infrastructuur van gasleidingen. Benutting van biomassa hoeft per definitie niet grootschalig. Uit diverse voorbeelden blijkt dat een kleinschalige opzet efficiënter is dan grootschalig.

Technieken en reststromen

In eerste instantie is gesproken over kansrijke technieken. Genoemd zijn het vergassen van biomassa, bioraffinage en droge fermentatie. Vervolgens zijn biomassastromen genoemd die interessant kunnen zijn in de Westergozone. Dit zijn gras (ook berm- en natuurgras), hekkelspecie, akkerbouwgewassen zoals bieten, mais en aardappelen. De Westergozone gaat m.b.t. gras en maïs na of opschaling van lopende projecten in Oenkerk (gras) en Lelystad (maïs) interessant zijn. Daarnaast zal beoordeeld worden of er interesse is bij ondernemers in de Westergozone voor het starten van een project met andere reststromen, waarbij vooral gedacht wordt aan bermgras en hekkelspecie.

Overige

In de workshop is ook stilgestaan bij het project Zonneterp (glastuinbouw in combinatie met woningbouw). Ook hier zal de Westergozone nagaan wat de resultaten zijn en of benutting in de glastuinbouw in de Westergozone zinvol is. Ook is er gediscussieerd over de kansen van algen, het voorkomen van reststromen (schraal berm- en sloot beheer), opslaan van CO₂ in biomassa (bijvoorbeeld door vezels te benutten in de bouw, vastleggen in bomen).

Tot slot is opgemerkt dat een ketengerichte benadering en economische beoordeling een must is.